

Met hart en ziel

Paulien van Bohemen

'Ik snap het wel, jij gelooft, dat Jezus over water kan lopen, want dat leer jij op die opleiding,' zei iemand me eens. Sinds 2008 volg ik de deeltijdstudie theologie/levensbeschouwing aan de Fontys Hogeschool te Tilburg. Zekerheid zoals hierboven gesuggereerd krijg ik er nooit. Geen docent zegt me wat dé waarheid is. De studie blijkt een boeiende weg van leren, weten, twijfelen en vermoeden. Graag wil ik u elke maand meenemen op mijn tocht.

'De kerk' staat op dit moment bepaald niet in een positief daglicht. Verschillende berichten in de media zorgen ervoor, dat mensen bevestiging vinden in wat ze 'altijd al dachten': de kerk deugt niet. Sommige gelovigen keren de kerk de rug toe. De berichtgeving stemt mij verdrietig. Er lijkt een grote kloof te ontstaan tussen kerk en geloof, terwijl de kerk bij uitstek een plek van geloof en vertrouwen zou kunnen zijn. De situatie van nu roept op te zoeken naar 'waar het op aankomt in het geloof van vandaag,' zoals de ondertitel van het boek *Als met nieuwe ogen* luidt, geschreven door de Amerikaanse exegeet Marcus Borg (1942). Wat verplichte literatuur voor de opleiding was, werd voor mij een inspiratiebron. Borg schetst een voor mij puur en daarom zeer geloofwaardig Jezusbeeld dat ook nu nog tot de verbeelding spreekt en tot handelen oproept. Hieronder vier hoofdlijnen uit zijn boek om de karakteristieken van zijn beeld van de historische Jezus weer te geven.

Geestrijk mens

Jezus beseft dat de werkelijkheid uit méér bestaat dan de waarneembare wereld. Borg ziet de historische Jezus als iemand die een continu mystiek bewustzijn van Gods aanwezigheid heeft. Hij is dan ook

middelaar van het heilige; in zijn woorden en daden wil hij de wil en aanwezigheid van God bekendmaken. Jezus sprak

Geloven is
Vragen, vermoeden.
Zingen en bidden
Verhalen over Jezus
Hopen en uitzien naar God.

Dat kerkelijk leiders
Durven zwijgen en zo
Ruimte scheppen
voor God en mens.
Minder voorschriften
Meer hart en ziel.

God aan met 'Abba' en dit duidt op een hechte relatie met God.

Wijshedsleraar

De tweede lijn in het Jezusbeeld gaat over Jezus als wijshedsleraar. Dat komt naar voren in de gelijkenissen en pittige spreuken zoals Niemand kan twee heren dienen, waarmee Hij een andere manier van denken wil stimuleren. Er zijn twee soorten wijsheid. De conventionele wijsheid is de manier van leven en denken die gangbaar is in een cultuur. Het bewustzijn van mensen wordt gevormd door de cultuur en de traditie waarin zij staan. Heel de samenleving is ervan doordrenkt. Zo ook het systeem van belonen en straffen en dit luidt volgens deze vorm van wijsheid, dat de rechtvaardige wordt beloond en de zondaar gestraft. Jezus stond een tweede vorm van wijsheid voor: de smalle weg. Het is de alternatieve wijsheid waarin de conventionele wijsheid precies omgedraaid wordt. God heeft er niet de rol van scheidsrechter die de rechtvaardigen van de zondaars scheidt. God is er barmhartig. Denk aan het verhaal van de Verloren Zoon. Je zou verwachten, dat de jongen die na jaren van afwezigheid terugkomt door zijn vader wordt weggestuurd door zijn vader. De verloren zoon krijgt echter een warm onthaal. De andere zoon reageert verontwaardigd. Hij vertegenwoordigt aldus doende de conventionele wijsheid. De alternatieve vorm van wijsheid zet sterk aan tot zelf nadenken.

Sociale profeet

In Jezus' tijd bestond er een reinheidssysteem, dat aan alles en iedereen een plaats toewijst. Er waren reine en onreine mensen. Rein zijn had te maken met goed gedrag; mensen die zich aan de wet houden. Reinheid werd echter ook verbonden

met tegenstellingen: gezonde mensen en mannen waren rein. Zieken, armen en vrouwen werden als onrein bestempeld en telden dus niet mee. Het gevolg was, dat er scherpe sociale tegenstellingen waren op basis van geboorte of omstandigheden waar mensen niets aan konden doen. Veel van Jezus' uitspraken waren een aanklacht tegen dit reinheidssysteem. Reinheid was voor hem een zaak van het innerlijk van de mens en niet van de buitenkant. Hij was geraakt door het lijden en kwam in beweging voor mensen die door het reinheidssysteem buiten de boot vielen.

Grondlegger van een beweging

Door tegen de stroom in te gaan bracht Jezus een beweging op gang, die de sociale grenzen in die tijd uitdaagde en overtrad. Eén van zijn meest bekende daden met sociaal-politieke betekenis was 'open tafel houden'. Op basis van alternatieve wijsheid en barmhartigheid kon iedereen aanschuiven. Het vieren van het christelijk avondmaal in de kerk, zoals wij het kennen, is een gevolg van de tafelgemeenschap zoals Jezus het deed. Prins Carnaval met voorbedachten rade uitsluiten van de communie betekende de herintroductie van het reinheidssysteem. Het wekt de suggestie dat homoseksualiteit een onreine zaak is. De geaardheid van prins carnaval 'zou niet passen bij het kerkelijk gedachtegoed', aldus de pastoor in Reusel. Gelukkig wel in het gedachtegoed van Jezus. Lees Borg en zie waar het op aankomt.

Marcus J. Borg (foto) *Als met nieuwe ogen*
De historische Jezus en waar het op aan komt
in het geloof van vandaag
Uitgeverij Meinema, Zoetermeer; 178 pag
ISBN 978 90 2113 615 8